

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so prosté poštnine.

Moderna Istra.

Približal se je konec šolskega leta, in kmalu se pričnejo šolske počitnice, ki so namenjene v prvi vrsti zato, da si otroci odpočijejo svoje utrujene živce, a tudi učiteljstvo je potrebno tega počitka. Da ne bo učiteljstvo popolnoma brez skrbi, za to poskrbe šolske oblasti, če jim ni mogoče drugače — s premeščanjem iz službenih ozirov. Tudi v Istri ni nič boljše kot na Kranjskem. Kogar hočejo šikanirati, ga premeščujejo iz službenih ozirov. Deželni zbor je hotel obraniti take učne osebe vsaj pred materialno škodo in določil v 1. odstavku § 19. dež. zakona z dne 5. junija 1908, št. 28: »Za vsako ne zaradi lastne zaprosbe provzročeno premostitev je povrniti stalnim učnim osebam potne stroške po pravilniku, ki ga mora izdati deželno šolsko oblastvo dogovorno z istrskim deželnim odborom.«

Že večkrat smo omenjali v našem listu, kakšno skrb imata istrski deželni šolski svet in istrski deželni odbor za istrsko ljudskošolsko učiteljstvo in v tej svoji prevleki skrbi sta tako zaposlena, da nista še sedaj, torej v dobi šestih let, izdala zgoraj imena naročenega pravilnika. Kako pa povračujejo selitvene stroške onemu učiteljstvu, ki je tako »srečno«, da ga premeščujejo iz službenih ozirov? Tu je kratek odgovor: Tako, da je gotovo vsak takšen srečnež oškodovan, če ne že zaradi drugega, pa vsaj zaradi dolgega čakanja. Mimogrede bodi povedano, da je čakal en učitelj eno leto, da mu je deželni šolski svet povrnil selitvenih stroškov, kolikor je sam hotel, a eden, ki je bil premeščen že pred tremi leti, čaka še sedaj, kdaj mu bodo milostno kaj povrnil.

Ministrski predsednik Beck je bil nekaj izdal odlok, s katerim je naročil podrejenim uradom, naj si predstavljajo vsak uradnik, da je sam v istem položaju, kakor je oni, katerega zadevo rešuje. Ako bi imela referent deželnega šolskega sveta in referent deželnega odbora toliko sposobnosti, da bi si lahko le približno predstavljala položaj, v kakršnem se nahaja učna oseba, ki je premeščena iz službenih ozirov, bi ne bilo potrebno čakati tri leta, preden povrnejo ono, kar bi moralo biti plačano že ob selitvi. V zasmeh odstavka f) § 36. dež. zakona z dne 27. julija 1875, št. 18, ni nobenega ljudskošolskega učitelja v istrskem deželnem šolskem svetu, zato tudi ni nobenega, ki bi razmere poznal in bil zadovoljen pojasniti razmere dotičnim referentom.

Deželni šolski svet trdi, da povračuje selitvene stroške po pravilniku, izdanem 18. novembra 1875, št. 560. Kdor ni le preveč omejen v svojih sklepih in razumu, lahko spozna, da ta pravilnik ne more odgovarjati današnji draginji in tudi ne zgoraj navedenemu § 19. dež. zakona z dne 5. junija 1908 in je tudi že tako star, da je le redko komu znan, zato naj bo dovoljeno, da ga tu objavimo.

Da se uredijo pripoznani stroški za potnino in preseljevanje, zagotovljeni po § 19 zakona z dne 3. novembra 1874 z ozirom na pravice učiteljskega osebja na javnih ljudskih šolah v slučajih uradnega premeščanja brez lastne krivde, je določil deželni šolski svet na seji 17. septembra 1875, sledeča pravila za splošno vodilo:

1. Neozojenemu učitelju pristojni dneva tri (3) gld. na dan, posluževati pa se mu je najkrajše in najcenejše poti.

2. Kjer je to mogoče, posluževati se je učitelju železnice ali parnikov — s pravico voziti se v II. razredu.

3. Kjer manjkajo taka sredstva za preseljevanje, se dotični poslužuje eventualnega voza za periodični promet po ustanovljeni tarifi ceni za eno mesto.

4. Ako ni tudi take prilike, posluževati se mu bo nalašč za to najetega voza, za kar se mu izplača pristojbina, ki je odmerjena po tarifu za poštno vožnjo z dvema konjema po odredeni ceni, katero c. kr. poštno ravnateljstvo v Trstu od časa do časa objavlja.

5. Za prevažanje prtljage dobi neozojeni učitelj brez razločka stalno pristojbino dveh (2) goldinarjev.

6. Oženjenemu učitelju gre pristojbina dnevnice 6 gld. na dan, kadar se seli.

7. Posluževati se mu je železnice ali parnika, kjer je to mogoče, in sicer s pravico, da se vozi sam kakor tudi žena in otroci v II. razredu.

8. Kjer ni železnice ali parnika, se mu plača pristojbina po poštenem tarifu (Postrittgeld) za 2 konja, kjer obitelj ne šteje več kot 5 oseb, in za 3 konje, če šteje družina več kot 5 članov.

9. Za prevažanje pohoštva pripoznajo se oženjenemu učitelju dejanski stroški, ki se imajo podkrepiti s pravilnimi pobotnicami, katere so potrjene od občinskega urada v toliko glede dejanske potrebe, kolikor glede dogovorjenega zneska, ki se je plačal s cenami, ki so v dotičnem kraju navadne.

10. Za odškodnino pohoštva se plača brez razločka navadni znesek dvajsetih (20) goldinarjev.

Opomni se pa izrečno na tem mestu, da se sedanje naredbe rabijo le v slučaju uradnega premeščanja brez lastne krivde premeščena, da se pa prej določene pristojbine učiteljev k udeležbi okrajnih ali deželnih učiteljskih konferenc s to naredbo niti najmanj ne menjajo. Vabi se tedaj, da c. kr. okrajni šolski svet objavi to šolskim vodstvom.

V Trstu, 18. novembra 1875.

Pino I. r.

Ob 40 letnem jubileju Savinjskega učiteljskega društva.

Lep dan — učiteljski dan — je preživelo Sav. učiteljsko društvo o priliki jubilejske slavnosti dne 28. junija na Vranskem. Ni naš vabil vnanji blek, ne obljubljene zabave. Vabila nas je stanovska in bratska zavest! Čuli smo in prišli!

Ponosni smo in odkrito veseli, da so nam ti klici privedli mnogoštevilne cenjene goste. Predvsem smo se razveselili občija gosp. nadzornika Supanka. Kjer je učiteljstvo, tam je on! Ob dnevih gorja sočuvstvuje z nami in ob času veselja se veseli z nami — učitelji.

Iskreno je bilo naše veselje, ker so nas obiskali vrli tovariši Kranjci in mnogi iz sosednjih okrajev. Čast tovarišem Celjanom, katerih društvo je bilo zastopano v tako lepem številu. Ti vsi so se udeležili

slavnostnega zborovanja.

ki se je vršilo ob 11. v šoli. Raz to sta vihrali cesarska zastava in naša trobojnica. Lična je bila tudi zborovalnica. Mnogoštevilne zbrane je pozdravil nadučitelj tovariš Kramer z Vranskega. Njegov pozdrav je bila iskrena prijateljska beseda, dobrodošlica zbranim!

V imenu učiteljskega društva je pozdravil zbrane društveni predsednik tova-

riš Jakše. Beseda njegova je bila presrečna in izražala je veselje na mnogobrojni udeležbi.

Presrečno je pozdravil g. okrajnega šolskega nadzornika Supanka; tov. Černeja kot zastopnika Zveze, cenjenega starosta tov. nadučitelja Šijanca iz ptujskega okraja; drage nam tovariše učiteljskih društev: kamniškega, celjskega, šoštanjkega in novoimenovanega častnega člana tov. nazd. Megliča z Vranskega.

Nato so bile sestavljene in odposlane sledeče brzojavke:

1. Udanostna brzojavka Nj. Veličanstvu presvetlemu vladarju.

2. Čestitka g. c. kr. deželnemu šolskemu nadzorniku povodom sedemdesetletnice.

3. Udanostni pozdravi g. nam. svetniku baronu Müllerju.

Gospod okrajni šolski nadzornik se je iskreno zahvalil predsedniku za njegov pozdrav, čestital društvu ter izročal čestitke in pozdrave g. c. kr. nam. svetnika barona Müllerja, ki se — uradno zadržan — ni mogel udeležiti naše slavnosti.

Potem je bil na vrsti slavnostni govor vrlega društvenega predsednika tovariša Jakšeta. Bil je to v istini slavnostni govor! Govornik nas je uvedel v 40letno življenje društva, od časa razvoja do dneva ponosnega slavlja. Spoznali smo, da je društvo živelo in delalo v prosep učiteljske organizacije s stalnim namenom: dvigniti šolo, dvigniti narod!

»V delu je doživelo 40letni jubilej — v delu bo živelo bodočnosti!«

Beseda govornikova je bila vznesena in tako lepa, da je bila izražena želja, naj se govor objavi v »Tovarišu«. Tovariš nadučitelj Črnej čestita v imenu »Zveze«, društvu pa želi, da ga vez učiteljske zavednosti spaja tudi v bodoče.

Predsednik je pozval zborovalce s sedežev in zadonela je naša pesem: »Hej, Slovani!«

Banket.

Ob 1. popoldne je bil napovedan banket. K okusno pogrnjeni mizi je prisedelo krog 50 oseb.

Vrsto napitnice je otvoril tov. Jakše. Napil je presvetlemu vladarju. Ponosno in iskreno je odmevala cesarska himna.

Napitnice so govorili: nadučitelj Zotter okrajnemu šolskemu nadzorniku, za kar se gospod nadzornik zahvali, poudarjajoč, da se čuti v učiteljskih krogih med svojci!

Tovariš Jakše je povzdignil čašo v čast novemu častnemu članu nadučitelju Megliču ter mu izročil častno diplomu. Proslavljenec se je ginjen zahvalil. Omenjeno bodi, da je diplomu krasno dovršil tov. nadučitelj Bizjak iz Bočne. Vnanjost je preprosta, nežno zamišljena, a vdahnjen ji je globok simboličen pomen.

Med prijateljskimi pogovori so zopet zapele čaše: nazdravil je nadučitelj Brinar častnemu članu nadučitelju Vidicu, ki vključ visoki starosti še vedno rad prihaja med »svoje«. Čast mu! Povzdignil pa mu je čašo tudi tov. Petriček kot svojemu prvemu učitelju. — Črnej je napil tovarišem s Kranjske, Kramar damam i. dr.

Tekom banketa so se prečitale brzojavne in pismene čestitke, ki so došle društvu v dokaz, da so bili mnogi z nami. Čestitali so: Zaveza, učiteljska društva: gornjegrajsko, laško, konjiško, šmarsko-rogaske, ormoško, slovenjegraško; tovariši: V. Brencé, Skaza, Irmič, Dolenc, J. Brencé, Zabukovšek, Gradišnik, Košir, Stritar, Lorber, Šorn, ravnatelj Leban iz Goriške, Loparnik in Reich. Tovariš Šorn nam je

razen brzojavke poslal mične »spomine«, kako rad je bil med Savinjčani.*

Popoldne se je večina tovarišev udeležila izleta na Ločico, nekateri pa so obsejeli pri prijateljskih razgovorih.

Koncert.

Lepo slavnost je dovršil večerni koncert. Ta nam je privabil mnogo odličnih gostov, med temi dr. Schwaba in drugo gospodo iz Celja, Vranskega, Gomiljskega in Sv. Jurija.

Vzpored je obsegal moderno glasbo: mešane, moške zборе in solo-točke. Občinstvo jih je sprejelo z navdušenjem ter burno aklamiralo glasbenika dr. Schwaba. Njegovi pesmi »Večer na morju« in »Še ena« sta ponovno odmevali.

Nad vse lepše so bile solo-točke. Zaradi burnega aplava in prošnji so jih morali ponoviti vsi trije solisti.

Gospa Kokotova igra klavir z mojstrsko spretnostjo in globoko dušo. Občinstvo je gospo Kokotovo navdušeno pozdravljalo in izprosilo dodatkov vzporedno.

Tovariš Nerat je krasno ubral strune svoje violine. Struna peva, joče, vriska in se smeje ter očara poslušalca. In očarala nas je! Tovariš Nerat je bil deležen burnega priznanja.

Pesem baritonista tov. Zemljiča si je namah osvojila simpatije vseh! Kdo zmogre peti »Planinca« lepše, kot pravi planinec, on, ki pozna planine, ki jih ljubi! In zato je bila pesem njegova mehka in nežna; odmevala je v dušah. — Občinstvo je ponovno klicalo pevca na oder, želeč si njegovih čistih glasov.

Pesem je zaključila naše slavje.

Pesem bratstva in prijateljstva naj spremlja bodočnost Savinjskega učiteljskega društva!

ALOJZIJ HREŠČAK:

„Društvo in Zveza“.

Pod tem naslovom je priobčil tovariš Urbančič v 26. št. »Učit. Tov.« članek, ki zahteva nekoliko odgovora.

Mirno in stvarno je poizkusil tovariš Urbančič poiskati vse razloge, ki govore za društvo in po društvu za »Zvezo«; zato zasluži mirnega in stvarnega odgovora.

Torej k stvari!

Prvi razlog za društvo je po njegovem mnenju dejstvo, da so italijanski tovariši že združenj v svojem društvu, kateremu ob stran moramo postaviti slovensko deželno društvo. Priznam brez drugega potrebo skupnih nastopov z italijanskimi tovariši, nikakor pa ne razvidim potrebe, da bi se morala naša kolektivna volja izražati ravno v društvu. To bi opravičilo ravnotako dobro tudi »Zveza«. O tem menda ne more biti nikakega, pa tudi ne najmanjšega dvoma. Par določb v pravilih »Zveze« bi omogočilo na jako enostaven način vsako separatno akcijo v »Zvezi« včlanjenih slovenskih goriško-gradiščanskih učiteljskih društev.

Drugi razlog, češ, da so tudi tovariši Medvešek, Križman, Možina in Bajt za društvo in šele potem za »Zvezo«, ne drži in nas ne prepriča. Vsa čast omenjenim tovarišem, toda njihova tozadevna volja ne more veljati za razlog. Tretji razlog, ki

* Tem mnogobrojnim čestitkam prilagam tudi mi svojo, iskreno želeč, da bi S. U. D. še v daljni dobi z značajno samozavestjo delovalo za prosep šole in učiteljstva. Uredn.